

مطالعه ویژگی های شخصیتی بزهکاران با استفاده از نظریه ایزنک (مطالعه موردی شهر ماهشهر)

سعید عبادوش^۱، دکتر مهدی عتیق

Email: s.shabadosh@gmail.com

چکیده:

هدف: این تحقیق با هدف مطالعه ویژگی های شخصیتی بزهکاران با استفاده از نظریه ایزنک (ماهشهر، ۱۳۹۳) انجام شده است. روش: پژوهش به صورت توصیفی علی-مقایسه ای انجام شده است. جامعه آماری در این پژوهش شامل ۴۲۰ نفر از جوانان بزهکار و غیر بزهکار سطح شهرستان ماهشهر هستند، که ۲۱۰ نفر با روش نمونه گیری در دسترس انتخاب شده اند. جهت سنجش متغیرهای تحقیق از پرسشنامه شخصیتی ایزنک (EPQ-R) استفاده شد. یافته ها: نتایج کلی این پژوهش در هر دو گروه بزهکار و غیر بزهکار نشان دهنده بالاتر بودن میانگین بزهکار در برون گرایی و پایین بودن غیر بزهکاران در درون گرایی می باشد؛ در مقیاس روان پریش گرابی نشان دهنده بالا بودن میانگین بزهکاران در مقیاس روان پریش گرابی نسبت به غیر بزهکار می باشد. روان نژند گرابی نشان از میانگین بالاتر بزهکاران نسبت به غیر بزهکار می باشد، در مقیاس جرم جویی نشان از اختلاف و بالا بودن میانگین بزهکاران نسبت به غیر بزهکار می باشد و در پایان در مقیاس اعتیاد نشان دهنده کمتر بودن میانگین غیر بزهکاران نسبت به بزهکاران می باشد. به طور کلی در مقیاس درونگرایی و برونگرایی، غیر بزهکاران درونگرا و بزهکاران برونگرا می باشند که نشان دهنده برونگرا بودن افراد بزهکار می باشد و در سایر مقیاس ها روانپریشی، اعتیاد، جرم جویی، روان نژند گرابی و روان پریش گرابی بزهکاران نمره بالاتری نسبت به غیر بزهکاران کسب کردند. با توجه به نتایج به دست آمده در مؤلفه های ویژگی های شخصیتی (برونگرایی و درونگرایی، روان پریش گرابی، روان نژند گرابی، جرم جویی و اعتیاد) بین دو گروه بزهکار و غیر بزهکار تفاوت معناداری وجود دارد. به عبارت دیگر، بزهکاران و غیر بزهکاران از ویژگی های شخصیتی متفاوتی برخوردارند. نتیجه گیری: بین ویژگی های شخصیتی افراد بزهکار و غیر بزهکار تفاوت معناداری وجود دارد (تأیید شد).

کلید واژگان: ویژگی های شخصیتی، بزهکار، غیر بزهکار، ایزنک، ماهشهر

^۱: کارشناسی ارشد روانشناسی عمومی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد ارسنجان

مقدمه:

نیروی انسانی هر جامعه سرمایه های بنیادی آن جامعه هستند و بقایای هر جامعه و وضع آن بیش از هر چیز بر نیروی انسانی آن پایدار است و میزان علاقه ی مسئولان امور هر کشور را نسبت به جامعه (حال و آینده)، نشان از میزان توجه و پرداخت آنها به نیروی انسانی (جوانان) و تلاش به بهره مند ساختن آنها از یک زندگی سالم و مطلوب به راحتی می توان دریافت (شعاری نژاد، ۱۳۷۴). تقریباً می توان گفت که هیچ جامعه ای از بزهکار خالی نیست و تعداد آنها و نوع بزهکاری در جوامع مختلف متفاوت است. در نتیجه اجتماع برای مشخص کردن آنها اسم و عبارتی را برایشان رقم زده و کم به صورت «داغ ننگ» درآمده است. آنچه این نوجوانان در ارتکاب آن با یکدیگر شباهت دارند در سرپیچی از سنن و قوانین و مقرراتی است که دنیای بزرگسالان آنها را معیار پذیرفته و به آنها عمل می کنند (کوواراس، ویلیام سی^۱، ۱۹۹۲). بزهکاری پدیده ای اجتماعی جهانی است که معمولاً برای جرائم نوجوانان زیر ۱۸ سال به کار برده می شود. گر چه جوامع گوناگون بر حسب وضعیت اقتصادی و اجتماعی خود با انواع متفاوت آن روبرو هستند. در همه جوامع انسانی اصطلاح بزهکاری در مورد افرادی به کار برده می شود که اعمال خلاف قانون یا مذهبی در آن جامعه انجام می دهند. با توجه به این که احکام در جامعه های گوناگون متفاوت است؛ فرد متخلف در یک جامعه ممکن است در جامعه ای دیگر از تخلف مبری باشد (ستوده، ۱۳۷۸: ۱۲۶). در کشورها بزهکاری به مجموعه کل جرایمی گفته می شود که در صورت ارتکاب، مجازات هایی از قبیل قصاص، دیات، حدود و تعزیرات را در پی دارد. هر روز در کنار ما جرایم متعددی به وقوع می پیوندد و با ورق روزنامه ها در صفحه حوادث با انواع بزهکاری آشنا می شویم: چاقو کشی، شرب و جرح، دزدی، تجاوز و... وقتی از خیابان عبور می کنیم سازمانهایی نظیر: کانون اصلاح و تربیت، نیروی انتظامی و دادگاه هایی را می بینیم که برای مجازات این گونه افراد به وجود آمده اند. ولی تا حالا فکر کرده ایم چه عواملی در بوجود آمدن بزهکاری مؤثر است؟ پیچیدگی عوامل مؤثر در پدیده بزهکاری سبب شده است که هر گروه از محققان آن را از دیدگاهی خاص بررسی کنند. روان شناسان و روان پزشکان از دیدگاه روان شناختی، حقوق دانان از دیدگاه جرم شناسی و مسائل کیفی، پزشکان و زیست شناسان از نظر عوامل زیستی و بالأخره جامعه شناسان از دید آسیب شناسی اجتماعی (انتشار اولین گزارش راجع به دادگاهی ویژه نوجوان، ۱۸۹۹).

بیان مسئله:

شخصیت حوزه بسیار گسترده ای است، زیرا شخصیت خود موضوعی است پیچیده و دارای ابعاد و جنبه های گوناگونی است. برای شناخت شخصیت انسان، از دیرباز کوشش های فراوانی به عمل آمده که برخی از آنها غیر عملی، بعضی خرافاتی، و معدودی دیگر علمی و معتبر است. عوامل گوناگونی بر روی شخصیت فرد تأثیر می گذارد که تأثیر آن ها برهم تابع عوامل دیگری نیز می باشد مانند: شغل، تربیت، مسکن، بیماری ها و... اما شخصیت تنها عامل منحصر به فرد در رابطه با ارتکاب جرم نمی باشد و تنها بسته و زمینه ساز تلقی می شود. چه بسا انسان های کاملاً نرمال هم در شرایطی که محیط و عوامل بیرونی بر آن ها سنگینی می کند دست به ارتکاب جرم بزنند. بقراط در طبقه بندی خود صفاوی مزاجان را مستعد عمل جنایی می داند. صفرای مزاج یا آتشی مزاج باریک اندام و پوست بدنش معمولاً زیتونی رنگ و گرم و خشک که در نتیجه غلبه صفرای زرد است؛ تنفسی تند و حرکاتی مقطع دارد؛ خوابش کم و پركابوس است؛ از نظر اخلاق تندخو، زودخشم، جاه طلب، برتری جو، حسود و ثابت قدم است و چنین می پنداشتند که آتشی مزاج بیش از دیگران آمادگی ارتکاب جنایت را دارد (جزایری، ۱۳۸۰).

¹: Qovaras and Vilyam

نظریه های مختلفی در خصوص شخصیت مجرمان در طول تاریخ به ویژه در دوران معاصر ارائه شده است. یکی از نظریات دوران معاصر، نظریه ژان پنیاتل است. وی عقیده دارد ماهیت مجرمان با دیگران تفاوتی ندارد و تمامی افراد دارای هسته مرکزی شخصیت مجرمانه هستند که دارای چهار جنبه خودمحوری، بی ثباتی، پرخاشگری و بی تفاوتی می باشند که در مجرمان، بی تفاوتی در برابر سرزنش و ملامت، بی توجهی نسبت به قطعی بودن اعمال مجازات، عدم توجه به درد و رنج قربانی و زشتی ارتکاب جرم را می توان دید (لنگ^۱، ۲۰۱۰). یکی از مهمترین حوزه های مطالعاتی در حوزه علم، مطالعه در زمینه انحرافات اجتماعی جرم "بزه" می باشد. همزمان با پیشرفت هایی که بشر در علوم مختلف به دست آورده و نیز با توجه به تغییرات و دگرگونی عظیم جوامع به ویژه توسعه صنعتی شدن، تغییر در سبک های زندگی، تحول در ساخت نهادهای اجتماعی و وظایف و کارکرد های این نهاد ها، همگی باعث شدند که مشکلات اجتماعی بروز و زمینه را برای انجام تحقیقات مختلف مهیا نماید (کلاته جاری، ۱۳۸۹). در زمینه انحرافات اجتماعی به خصوص در زمینه جرم، دیدگاه ها و نظریه های زیادی مطرح شده است که عبارتند از: زیستی، روان شناختی و جامعه شناختی. تئوری های زیستی منشأهای انحرافی در افراد و دیگر موضوعات پیرامون اساس رفتار انحرافی را مورد مطالعه قرار می دهد. نظریه پردازان این حوزه معتقدند که عامل رفتار انحرافی جنبه زیستی می باشد، سزار لمبروزو^۲ معتقد بود که براساس مشاهدات ویژگی های بدن انسان می توان در مراحل زودتر توسعه انسانی، انحرافات را تشخیص داد. در شکل خیلی بهتر و امروزی تر تحقیقات در ارتباط با سنخ زیستی انسان با انحرافات و ارتکاب به جرم می توان به موارد افرادی که دارای یک کروموزوم Y اضافی هستند (سندرم XXY) و موجبات رفتارهای ضد اجتماعی یا به عبارتی میزان شیوع جرم در این افراد می باشد، اشاره کرد. در نظریه روان شناسان این مسئله به چشم می خورد که می توان به نظریه فروید پرداخت که معتقد بود رفتار انحرافی یا به عبارتی میزان شیوع جرم در افرادی اتفاق می افتد که بین نهاد "من" و "فرامن" عدم توازن برقرار باشد (علیقلی زاده، ۱۳۹۱).

بررسی موج نگاری الکتریکی در بزهکاران یکی از راهبردهایی است که در چند دهه اخیر مورد نظر بوده است. ناپهنجاری های الگوی فعالیت الکتریکی مغز در این افراد به دو صورت مشاهده شده است: یکی وجود امواج آهسته مغزی است که نشانگر امواج مغزی آنها شبیه امواج مغزی کودکان و بیانگر رشد ناپافتگی مغزی است. دومین ناپهنجاری، وجود خیزک هایی در امواج مغزی بزهکاران است. وجود این خیزک ها با رفتار پرخاشگری و زود انگیزخته ارتباط دارد به نحوی که در اغلب افرادی که مرتکب اعمال پرخاشگرانه می شوند، این خیزک ها مشهود بوده و این افراد درباره اعمال خود اظهار گناه یا نگرانی نمی کنند (روزنه و سلیگمن، ۱۹۸۹). توجه به این یافته ها این احتمال را مطرح می سازد که قشر مغز در افراد بزهکار از رشد یافتگی مطلوبی برخوردار نیست، بنابراین انتظار می رود با تحول یافتگی قشر مغز، رفتارهای ضد اجتماعی آنان کاهش یابد. اگر چه نتایج برخی پژوهش ها از بهبود نسبی در افراد بزهکار بین سنین ۳۰ تا ۴۰ سالگی نشان داد که نمی توان الگوی رشد یافتگی مغزی را در تعداد زیادی از بزهکاران مشاهده نمود، اما از سوی دیگر وجود خیزک ها در الگوهای موج نمای الکتریکی مغز نشان دهنده نارساکنش وری دستگاه کناری مغز (دستگاهی که مسئول مهار هیجان و انگیزش) می باشد. به نظر می رسد که ناتوانی فرد بزهکار در اجتناب از برخی رفتارها صرف نظر کردن از لذت ها، شبیه ناتوانی حیواناتی است که در مطالعات آزمایش از ناحیه جداری مغز آسیب دیده اند (نیومن و گرنشاین، ۱۹۸۰).

ویژگی های شخصیتی از عوامل مهم سبب شناختی در گرایش به رفتارهای پرخطر از جمله مصرف سیگار، الکل، مواد مخدر و فعالیت های جنسی نا ایمن به شمار می روند. از دیدگاه روان شناختی افراد سوء مصرف کننده مواد یک

¹: Leung

²: Cesare Lombroso

ویژگی شخصیتی آسیب پذیر دارند. خصوصیات شخصیتی معتادان به مواد مخدر صرفاً ناشی از مواد مخدر نیست؛ بلکه معتادان قبل از اعتیاد دارای نارسایی های روانی و شخصیتی عدیده ای بوده اند که بعد از اعتیاد به صورت مخرب تری ظاهر و تشدید شده است. لذا مشکل معتادان تنها مواد مخدر نیست؛ بلکه در اصل رابطه متقابل شخصیت او و اعتیاد مطرح است و ساختمان شخصیتی برخی از افراد برای پذیرش اعتیاد مساعدتر از دیگران است (کرمی نیا، ۱۳۸۴). تاکنون نظریه خاص قابل آزمونی که متغیرهای شخصیتی را با رفتارهای وابسته به مواد پیوند دهد وجود نداشته است. کلونینجر مطرح کرد که نیمرخ های شخصیتی متفاوت، دو مسیر به سوی الکلیسم و بطور کلی سوء مصرف مواد را پیش بینی می کنند. نظریه اصلی وی بیان می کند که تعامل سه نظام مستقل ژنتیکی، عصبی و زیست شناختی در سیستم اعصاب مرکزی (سیستم های فعال سازی رفتاری، بازداری رفتاری و نگهداری رفتاری)، زمینه الگوهای منحصر به فرد پاسخ رفتاری به تجربه نو، پاداش و تنبیه است. این الگوهای پاسخ، موجب اختلال شخصیت بهنجار و به همان اندازه ایجاد اختلال شخصیتی و رفتاری، از جمله الکلیسم و سایر سوءمصرف های مواد می شود. بررسی اختلالات شخصیت و وابستگی به مواد به عنوان پیش بینی کننده جنایتکاری نشان داده است که اشخاص وابسته به مواد افیونی بیشتر مرتکب جرایم می شوند (ویلز^۱، ۲۰۰۸). همین گزارشها نشان داده اند که وابستگی به الکل و مواد رابط بین اختلالات روانی و جرم را تسهیل می کنند.

رفتاری که در گذشته تقویت دریافت کرده است؛ حتی در شرایطی که تقویت ادامه نداشته باشد نیز تکرار می شود و افراد در میزان این تداوم رفتاری که پس از قطع تقویت وجود دارد و «پاداش وابستگی» نامیده می شود نیز با هم تفاوت دارند. جنبه های منشی شخصیت، علی رغم سرشت که به تفاوت های موجود در واکنش های هیجانی خودکار و عادت ها اختصاص دارد، به تفاوت های فردی در خصوص خودانگاره های مربوط به اهداف و ارزش ها می پردازد. چنین خودانگاره هایی می توانند ارزش و معنای هر آنچه تجربه می شود را تعریف کنند. بنابراین از این رهگذر می توانند واکنش های هیجانی را تغییر دهند. براساس سه بُعد منش، هم دیدگاه های عقلانی در مورد موانع فردی و غیر فردی را شامل می شود و هم دیدگاه های هیجانی را در بر می گیرد (حبیبی، ۱۳۹۰). سوء مصرف مواد یکی از مشکلات بهداشتی، اجتماعی و اقتصادی مهم در بسیاری از کشورهاست. تحقیقات نشان می دهد که اعتیاد به مواد مخدر چند وجهی یا چند عاملی است و عوامل مختلف روانی، اجتماعی، فرهنگی و ژنتیکی در این زمینه دخیل هستند. اعتیاد نوعی آسیب اجتماعی است که ریشه در محرومیت های مزمن و طرد شدگی افراد و گروه های خاص در جوامع مختلف دارد و هزینه های زیادی را به جوامع تحمیل می کند. دلایل مختلفی برای گرایش به مواد مخدر وجود دارد. برخی افراد برای پذیرفته شدن در جامعه به سمت مواد می روند و برخی دیگر سعی می کنند خود را رشد یافته تر و بزرگتر جلوه دهند. در این پژوهش از بین عواملی که به طور مستقیم و غیر مستقیم می توانند در بزهکاری نقش مستقیم و غیر مستقیم داشته باشند، ویژگی های شخصیتی را انتخاب کردیم. هدف از انتخاب این متغیر این بود که نوجوانان با توجه به شناسایی ویژگی های شخصیتی خود و همچنین تفکیک این ویژگی ها خصوصیات خود را بختر بشناسند و از همه مهمتر اینکه تفاوت های شخصیتی بین خود و افراد بزهکار را بهتر شناسایی کنند. با توجه به مطالب ارائه شده در این پژوهش ما به دنبال پاسخگویی به این سوالات می باشیم که آیا بین ویژگی های شخصیتی افراد بزهکار و غیر بزهکار تفاوت وجود دارد؟ و اینکه نقش کدام یک از مؤلفه های ویژگی های شخصیتی در بزهکاران و غیر بزهکاران مؤثرتر است؟ علاوه بر این نقش ویژگی های دموگرافیک تحصیلات و جنسیت در هر یک از سه متغیر ذکر شده چگونه است؟

¹: Wills

تحقیقات انجام شده:

داخل کشور:

احمدی و همکاران (۱۳۸۸) پژوهشی با عنوان عوامل مرتبط با بزهکاری دانش آموزان دبیرستانی انجام دادند، یافته ها این پژوهش نشان داد که متغیرهای وابستگی به دوستان، مذهبی بودن و استفاده از رسانه های جمعی به ترتیب بیش ترین رابطه را با متغیر بزهکاری جوانان داشته اند. مدل تحقیق با سه متغیر فوق ۳۱ درصد تغییرات متغیر وابسته را تبیین می کند. به نظر می رسد که گروه های همسالان در تقویت رفتار بزهکارانه جوانانشان از اهمیت زیادی برخوردارند. تقویت هویت مذهبی جوانان می تواند به کاهش میزان بزهکاری کمک کند. در کنار این دو، کاهش محتواهای خشونت آمیز برنامه های رسانه های جمعی بخصوص می تواند به کاهش بزهکاری بینجامد. احمدی (۱۳۸۹) در تحقیقی با عنوان اوصاف و ویژگی های شخصیتی نوجوانان پسر بزهکار سلامت شخصیتی روانی و مشکلات و تعارض های شخصیتی افراد، در نوع رفتار و عملکرد اجتماعی ایشان تأثیرگذار است. نتایج این پژوهش حاکی از آن بود که پسران نوجوان بزهکار به طور معنی داری، روان رنجورتر و روان پریش تر از پسران نوجوان غیر بزهکار می باشند. پسران نوجوان غیر بزهکار برون گرتر از پسران نوجوان بزهکار بوده اند. میزان و نرخ معدل تحصیلات پسران نوجوان غیر بزهکار و نیز میزان تحصیلات والدین ایشان به طور معناداری، به ترتیب بیش از میزان تحصیلات پسران نوجوان بزهکار و میزان تحصیلات والدین ایشان می باشد. میانگین تعداد اعضای خانواده ی گروه نوجوان بزهکار بیش از گروه نوجوانان غیر بزهکار است. میانگین رتبه ی شغلی پدران گروه نوجوانان غیر بزهکار به طور معناداری، بیش از گروه نوجوانان بزهکار بوده است و همین طور میانگین تعداد اتاق های منزل گروه نوجوانان غیر بزهکار بیش از گروه نوجوانان بزهکار بوده است. با تجزیه و تحلیل داده های تحقیقات پیشین و نیز داده های مربوطه ی پژوهش حاضر، می توان ادعا نمود که فاکتورهای شخصیتی افراد در میزان رفتارهای بزهکارانه یا غیر بزهکارانه ی ایشان اثرگذار است. کلاته جاری و همکاران (۱۳۸۹) پژوهشی با هدف مقایسه ویژگی های اجتماعی، شخصیتی و خانوادگی نوجوانان بزهکار پسر استان مازندران با گروه شاهد انجام دادند. یافته ها این تحقیقی نشان داد که دامنه سنی نوجوان پسر بزهکار ۱۸-۱۵ سال می باشد و سرقت (۵۴/۲٪)، درگیری (۲۵٪)، قاچاق (۰/۸٪) و رابطه نامشروع (۴/۲٪) جزء شایع ترین موارد بزهکاری در گروه مورد مطالعه می باشند. از بین متغیرهای خانوادگی ازدواج مجدد و بیکار بودن، سابقه مصرف مواد مخدر توسط پدر با بزهکاری فرزند رابطه آماری معناداری را نشان می دهد ($P < 0/05$). سابقه فرار از منزل در نوجوانان خطر بزهکاری را ۱/۸ برابر افزایش می دهد ($P < 0/05$). سابقه مصرف مواد مخدر در نوجوانان با نسبت شانس $(95/5 CI 11/03-42/24)$ معنی دار شد. شخصیت میان گرا و نوروتیک با (۶/۷٪) و (۱۶/۷٪) در گروه مورد و در گروه شاهد (۳۶/۶٪) و (۲۶/۶٪) بیشترین درصد فراوانی را دارا می باشد. اختلال پارانوئید (۱۶/۷٪) و اضطراب (۳۶/۷٪) در گروه مورد و اضطراب (۱۶/۷٪) و اختلال پارانوئید (۳۶/۷٪) جزء شایع ترین اختلالات مشاهده شده در نوجوانان بزهکار می باشند.

منصوری و همکاران (۱۳۹۰) نقش میانجی ویژگی های شخصیت بین پیشرفت تحصیلی و نگرش به بزهکاری شیوع رفتار انحرافی در میان نوجوانان و جوانان از حادترین مسائل اجتماعی جوامع مختلف انجام دادند. نتایج تحلیل رگرسیون میانجی گام دوم نشان داد که از بین ویژگی های شخصیت، پیشرفت تحصیلی به طور مثبت و معنادار قادر به پیش بینی سازگاری، برونگرایی و به طور منفی و معنادار قادر به پیش بینی روان رنجوری است. در گام آخر (سوم) تحلیل رگرسیون نشان داد وقتی پیشرفت تحصیلی و ویژگی های شخصیت به صورت یک جا برای پیش بینی وارد معادلات رگرسیون شدند، هیچکدام از ویژگی های شخصیت نقش میانجی را در رابطه ی بین پیشرفت تحصیلی و

نگرش مثبت به بزهکاری ایفا نکرد. یافته‌ها نشان داد پیشرفت تحصیلی با نگرش مثبت به بزهکاری رابطه معکوسی دارد و دانش آموزانی که به پیشرفت تحصیلی خود بیشتر اهمیت می دهند گرایش کمتری به بزهکاری دارند. آشوری و عظیم زاده (۱۳۹۲) تحقیقی با عنوان جایگاه پرونده شخصیت در فرآیند پیشگیری از پایدار شدن بزهکاری جوانان انجام دادند. البته پایداری در بزهکاری با افزایش بحران بزه در جوامع، از دهه ۱۹۸۰ میلادی مورد توجه جرم شناسان قرار گرفت. وضعیتی که در آن بزهکاران پیش رس، در صورت عدم مدیریت عدالت کیفری در بستری خطرناک گرفتار شده و در نتیجه آن، بزهکاران بالقوه پایدار امروز به بزهکاران پایدار فردا مبدل می گردند. در کنار بسترهای جرم زای زیستی، روانی و اجتماعی، رویکرد عدالت کیفری جوانان، به مجازات گرایی و سزادهی صرف که عاری از هرگونه پیامدگرایی و خالی از اهداف تفرید کیفر باشد، با حفظ بزهکار در فرآیند رسمی کنترل، زمینه پایدار شدن اوصاف بزه را دو چندان خواهد کرد. تفرید کیفر مستلزم شناسایی دقیق شخصیت بزهکار است؛ اقدامی که فقط متعاقب مطالعه علمی شخصیت جوان کجرو در فرآیندی که از آن تحت عنوان «تشکیل پرونده شخصیت» نام می برند، فراهم خواهد شد.

خارجی:

طی تحقیقاتی که توسط لورین و ایستوود^۱ (۱۹۸۵) بر روی خشونت و فضای شخصی افراد صورت گرفت، نشان داد که اثر تعامل معناداری بین خشونت، روان پریش گرایی و هوش کلامی وجود دارد، به گونه ای که زندانیان خشن، فضای شخصی بیشتری را نسبت به زندانیان غیر خشن به خود اختصاص دادند. گیلبرت (۱۹۸۸) با مطالعه تفاوت های EEG در سیگاری ها و غیر سیگاری ها (۴۶ سیگاری و ۴۶ غیر سیگاری که از نظر سن، جنس همتا سازی شده بودند) به بررسی یافته های EEG دو طرفه و شخصیت پرداخت. یافته های این پژوهش نشان داد که زنان سیگاری نسبت به زنان غیر سیگاری، نمره بالاتری در مقیاس های "آمادگی برای خشم" و روان نژند پریشی گرایی به دست آوردند، در حالی که در مردان سیگاری مقیاس روان پریش گرایی (که با خشم نیز مرتبط بود)، تنها مقیاس شخصیتی بود که به طور معناداری سیگاری ها را از غیر سیگاری متمایز می کرد.

دیسیلوا و آیزنک (۱۹۸۷) ۵۹ زن مبتلا به بی اشتهاپی روانی را با ۱۲۲ بیمار مبتلا به پرخوری روانی مقایسه کردند و ادعان داشتند که مبتلایان به پرخوری روانی نسبت به مبتلایان به بی اشتهاپی روانی نمرات بالاتری در روان پریشی و روان نژندی کسب کردند. آیزنک نیز شخصیت را به عنوان سه صفت سرشتی با مبنای زیستی در نظر گرفته که نظریه وی ارزش نظری و کاربردی دارد؛ چرا که برخی از مکانیزم های زیستی، زمینه صفات شخصیتی که در مصرف مواد مخدر عامل خطر می باشند را مشخص می کند. اکتون (۲۰۰۳). در پژوهشی با عنوان رابطه بین اختلال شخصیت خود شیفته و اختلال شخصیت ضد اجتماعی در سال ۲۰۰۲ توسط وارن و همکاران^۲ در بین ۱۰۰ نفر از مجرمین انجام شد، یافته های آنها رابطه ای قوی بین اختلال های شخصیت ضد اجتماعی و خود شیفته با نوع جرم نشان داد. جرمیکوی (به نقل از آندری و اسکود ول^۳، ۱۹۹۸) گزارش داده است که نتیجه بررسی ها روی ۲۶۰ نفر از افراد بهنجار و زندانی در انگلستان نشان داد که بین اختلالات شخصیت و رفتارهای جنایی رابطه وجود دارد. حدود ۶۹٪ از این نمونه دچار اختلال شخصیت مرزی بودند، همچنین اختلال شخصیت ضد اجتماعی ۵۵٪، اختلال شخصیت خود شیفته ۴۸٪ و اختلال شخصیت پارانوئید ۴۷٪ گزارش شده اند.

^۱Lorin and Eastwood

^۲: Varn at all

^۳: Andry Sqodell

فرضیه تحقیق:

۱) بین ویژگی های شخصیتی افراد بزهکار و غیر بزهکار تفاوت معناداری وجود دارد.

نوع تحقیق: پژوهش به صورت توصیفی علی-مقایسه ای انجام شده است. در این نوع تحقیق روابط بین متغیرها بدون دستکاری مورد مطالعه قرار می گیرد.

جامعه آماری، نمونه آماری^۱ و روش نمونه گیری^۲:

جامعه آماری در این پژوهش شامل گروهی از جوانان بزهکار و غیر بزهکار (براساس سن، جنس و درآمد خانواده همسازی شده اند) سطح شهرستان ماهشهر هستند که در مجموع ۴۲۰ نفر می باشند نمونه مورد مطالعه گروهی از جوانان بزهکار و غیر بزهکار سطح شهرستان ماهشهر می باشند که با روش نمونه گیری در دسترس انتخاب شده اند؛ به این ترتیب که نمونه آماری نمونه بزهکار در مراکز پلیسی شهرستان و غیر بزهکار در دانش آموزان مدارس شهر ماهشهر مشخص و انتخاب شدند. برای حجم نمونه از جدول کرجسی و مورگان استفاده شده که نمونه را ۲۱۰ نفر نشان داده است که با توجه به احتمال عدم برگشت پذیری برخی پرسشنامه ها ۲۴۰ پرسشنامه توزیع شد؛ تعداد که از این تعداد ۲۲۰ پرسشنامه برگشت داده شد که از این تعداد ۱۰ پرسشنامه به لحاظ اینکه مقیاس L از حد نرمال (میانگین ۸) بالاتر بوده غیر قابل تفسیر و نمره گذاری بوده اند که کنار گذاشته شده است.

ابزار گردآوری اطلاعات:

اطلاعات این پژوهش با استفاده از پرسشنامه شخصیتی آیزنک (EPQ-R) برای سنجش ویژگی های شخصیتی حاصل شد.

پرسشنامه شخصیتی آیزنک (EPQ-R):

این پرسشنامه به صورت تجدید نظر شده در دسترس قرار دارد و در پی ساختن مجموعه ای از پرسشهای شخصیتی جداگانه پدید آمده است. نخستین پرسشنامه در این مجموعه پرسشنامه پزشکی مادزلی (آیزنک، ۱۹۵۲) بود.

الف - فرم تجدید نظر شده پرسش نامه شخصیتی برای سنجش ویژگی های شخصیتی (EPQ-R) آیزنک ساخته شده و دارای مقیاس های زیر است: ۱- برون گرایی - درون گرایی ۲- روان پریشی گرایی ۳- روان نژندی گرایی ۴- جرم جویی ۵- اعتیاد. مقیاس های شخصیتی آیزنک دستاورد پژوهشی به دست آمده از پنجاه سال بررسی بود و با هدف اندازه گیری ابعاد اصلی شخصیت ساخته شد. این مقیاس ها که از درجه بندی های کمی به وسیله خود افراد، دوستان و آشنایان، بررسی های پژوهشی، آزمایش های پسیکوفیزیولوژیک و تحلیل های زیست شیمیایی برآمده اند (آیزنک 1985، کاویانی ۱۳۸۲)، امکان به کارگیری پرسش نامه در ایران را بر روی جمعیت جوان بررسی EPQ-R نمود. وی پس از ترجمه پرسش نامه ها، انطباق زبان شناختی و فرهنگی آنها به بررسی روایی محتوا روی یک گروه از دانشجویان رشته های مختلف دانشگاه های تهران و شیراز پرداخت و پرسشنامه را در جمعیت جوان ایرانی دارای پایایی EPQ-R گزارش نمود و بر پایه تحلیل های آماری، عبارت های این دو پرسشنامه را اصلاح کرد. نیاز به آزمون

های معتبر شخصیتی برای انجام پروژه های پژوهشی بر روی جمعیت های بالینی مانند: مبتلایان به اختلال های خلقی، اختلال های اضطرابی و اختلال های افسردگی، پرداختن به پرسش نامه ها را ضروری می نماید EPQ-R.

الف) یافته های توصیفی

جدول ۱-۴: میانگین و انحراف معیار متغیرهای پژوهش

متغیر	گروهها	تعداد	میانگین	انحراف معیار
درونگرایی و برونگرایی	غیر بزهکار	۱۱۰	۷/۵۰	۳/۰۷
	بزهکار	۱۱۰	۱۰/۸۳	۲/۸۲
روان پریش گرای	غیر بزهکار	۱۱۰	۷/۱۱	۲/۱۰
	بزهکار	۱۱۰	۱۴/۹۵	۲/۴۳
روان نژند گرای	غیر بزهکار	۱۱۰	۷/۴۱	۲/۳۳
	بزهکار	۱۱۰	۱۳/۷۶	۲/۴۴
جرم جویی	غیر بزهکار	۱۱۰	۷/۲۹	۲/۵۲
	بزهکار	۱۱۰	۱۲/۷۲	۶/۹۶
اعتیاد	غیر بزهکار	۱۱۰	۸/۰۱	۲/۶۴
	بزهکار	۱۱۰	۱۳/۹۸	۲/۹۸

همان طوری که در جدول شماره ۱-۴ ملاحظه می شود میانگین و انحراف معیار آزمودنی ها در هر دو گروه بزهکار و غیر بزهکار به ترتیب عبارتند از: بالاتر بودن میانگین بزهکاران در برون گرایی و پایین بودن غیر بزهکاران در درون گرایی می باشد به عبارت دیگر می توان اذعان کرد که بزهکاران در این پژوهش برونگرا و غیر بزهکاران درونگرا می باشند، در مقیاس روان پریش گرای میانگین بزهکاران برابر با ۱۴/۹۵ و غیر بزهکاران برابر با ۷/۱۱ می باشد که نشان دهنده بالا بودن میانگین بزهکاران در مقیاس روان پریش گرای نسبت به غیر بزهکاران می باشد، در مقیاس روان نژند گرای میانگین بزهکاران برابر با ۱۳/۷۶ و غیر بزهکاران برابر با ۷/۴۱ می باشد که در مقیاس روان نژند گرای نشان از میانگین بالاتر بزهکاران نسبت به غیر بزهکار می باشد، در مقیاس جرم جویی بزهکار با میانگین برابر با ۱۲/۷۲ و غیر بزهکار با میانگین برابر با ۷/۲۹ می باشد که نشان از اختلاف و بالا بودن میانگین بزهکاران نسبت به ر غیر بزهکار می باشد و بالاخره در مقیاس اعتیاد بزهکاران با میانگین برابر با ۱۳/۹۸ و غیر بزهکار با میانگین برابر با ۸/۰۱ می باشد که نشان دهنده کمتر بودن میانگین غیر بزهکاران نسبت به بزهکاران می باشد. به طور کلی در مقیاس درونگرایی و برونگرایی، غیر بزهکاران درونگرا و بزهکاران برونگرا می باشند. که نشان دهنده برونگرا بودن این افراد می باشد و در سایر مقیاس ها (روان پریشی، اعتیاد، جرم جویی، روان نژند گرای، روان پریش گرای) بزهکاران نمره بالاتری نسبت به غیر بزهکاران کسب کردند.

جدول ۲-۴: میانگین و انحراف معیار آزمودنی های بزهکار بر اساس سطح تحصیلات

متغیر	تحصیلات	گروه	تعداد	میانگین	انحراف معیار
ویژگی های شخصیتی	کمتر از دیپلم	بزهکار	۷۳	۷۰/۸۶	۵/۲۹
		غیربزهکار	۷۶	۴۲/۴۵	۴/۳۳
	دیپلم	بزهکار	۳۷	۶۴/۹۲	۷/۳۴
		غیربزهکار	۳۴	۳۴/۸۵	۱/۵۲

همان طوری که در جدول شماره ۲-۴ ملاحظه می شود میانگین و انحراف معیار ویژگی های شخصیتی آزمودنی های بزهکار و غیر بزهکار بر اساس سطح تحصیلات مقایسه شده است که ویژگی های شخصیتی بزهکاران کمتر از دیپلم با میانگین برابر با ۷۰/۸۶ و غیر بزهکار با میانگین برابر با ۴۲/۴۵ و در مقطع دیپلم، بزهکاران با میانگین برابر با ۶۴/۹۲ و غیر بزهکار با میانگین برابر با ۳۴/۸۵ می باشد، از نظر انحراف معیار بیشترین انحراف مربوط به بزهکاران مقطع دیپلم و کمترین انحراف مربوط به غیر بزهکاران مقطع دیپلم می باشد.

جدول ۳-۴: میانگین و انحراف معیار آزمودنی های بزهکار بر اساس جنسیت

متغیر	جنسیت	تعداد	میانگین	انحراف معیار
درونگرایی و برونگرایی	مرد	۷۵	۷/۷۲	۴/۹۰
	زن	۲۵	۱۰/۸۸	۴/۲۵
روان پریش گرای	مرد	۷۵	۱۶/۹۴	۲/۷۲
	زن	۲۵	۱۵/۵۳	۲/۳۳
روان نژند گرای	مرد	۷۵	۱۶/۵۳	۲/۶۹
	زن	۲۵	۱۴/۴۲	۲/۱۷
جرم جویی	مرد	۷۵	۱۵/۲۳	۲/۶۹
	زن	۲۵	۱۲/۹۶	۳/۰۲
اعتیاد	مرد	۷۵	۱۱/۵۵	۳/۰۰
	زن	۲۵	۱۳/۰۰	۲/۲۴

در جدول ۳-۴ میانگین و انحراف معیار ویژگی های شخصیتی آزمودنی های بزهکار بر اساس جنسیت ملاحظه می شود. از بین مؤلفه های ویژگی های شخصیتی زنان، بیشترین میانگین مربوط به روان نژند گرای (با میانگین برابر با ۱۴/۴۲) و کمترین میانگین مربوط به درونگرایی و برونگرایی (با میانگین برابر با ۹/۸۸) می باشد که نشان دهنده درونگرا بودن زنان است. در بین مردان بیشترین و کمترین میانگین به ترتیب مربوط به روان نژند گرای (با میانگین برابر با ۱۶/۵۳) و درونگرایی (با میانگین برابر با ۷/۷۲) می باشد.

جدول ۴-۴: میانگین و انحراف معیار ویژگی های شخصیتی (روان نژندی و جرم جویی) آزمودنی های بزهکار و غیر بزهکار بر اساس میزان سن

متغیر	گروه	تعداد	میانگین	انحراف معیار
برون گرایی درون گرایی	بزهکار ۱۲-۱۵	۶۷	۱۱/۳۵	۳/۲۵
	بزهکار ۱۵-۱۸	۴۳	۹/۵۴	۵/۴۸
	غیربزهکار ۱۲-۱۵	۶۵	۸/۸۴	۶/۲۵
	غیربزهکار ۱۵-۱۸	۴۵	۹/۴۲	۵/۶۷
روان پریش گرایی	بزهکار ۱۲-۱۵	۶۷	۱۲/۳۱	۷/۸۹
	بزهکار ۱۵-۱۸	۴۳	۱۰/۲۶	۲/۶۷
	غیربزهکار ۱۲-۱۵	۶۵	۸/۶۶	۸/۶۷
	غیربزهکار ۱۵-۱۸	۴۵	۷/۷۷	۱۵/۳۴

همان طوری که در جدول ۴-۴ ملاحظه می شود در متغیر برون گرایی و درونگرایی بزهکاران دارای سن ۱۲ تا ۱۵ با میانگین ۱۱/۳۵ دارای بیشترین نمره و نشان دهنده برونگرا بودن آنها و کمترین میانگین مربوط به ۱۲ تا ۱۵ سال غیر بزهکاران با میانگین برابر با ۸/۸۴ می باشد. از نظر انحراف معیار بیشترین و کمترین انحراف به ترتیب مربوط به غیر بزهکاران ۱۲-۱۵ سال و بزهکاران ۱۲-۱۵ سال می باشد، همچنین در مؤلفه روان پریشی بزهکاران دارای سن ۱۲-۱۵ سال با میانگین ۱۲/۳۱ دارای بیشترین نمره و نشان دهنده روان پریشی آنها و کمترین میانگین مربوط به غیر بزهکاران ۱۵-۱۸ سال با میانگین برابر با ۸/۶۶ می باشد. از نظر انحراف معیار بیشترین و کمترین انحراف به ترتیب مربوط به غیر بزهکاران ۱۵-۱۸ سال و بزهکاران ۱۵-۱۸ سال می باشد.

جدول ۴-۵: میانگین و انحراف معیار ویژگی های شخصیتی (روان نژندی و جرم جویی) آزمودنی های بزهکار و غیر بزهکار بر اساس میزان سن

متغیر	گروه	تعداد	میانگین	انحراف معیار
روان نژند گرایی	بزهکار ۱۲-۱۵	۶۷	۱۱/۸۱	۷/۶۵
	بزهکار ۱۵-۱۸	۴۳	۱۱/۱۷	۴/۳۲
	غیربزهکار ۱۲-۱۵	۶۵	۸/۹۸	۹/۴۲
	غیربزهکار ۱۵-۱۸	۴۵	۷/۶۶	۶/۴۶
جرم جویی	بزهکار ۱۲-۱۵	۶۷	۱۲/۰۳	۵/۶۳
	غیربزهکار ۱۲-۱۵	۶۵	۸/۶۶	۵/۸۹
	بزهکار ۱۵-۱۸	۴۳	۱۱/۳۵	۳/۶۲
	غیربزهکار ۱۵-۱۸	۴۵	۸/۴۲	۴/۱۱

همان طوری که در جدول شماره ۴-۵ ملاحظه می شود میانگین و انحراف معیار روان نژند گرایي آزمودنی های بزهکار و غیر بزهکار بر اساس میزان سن مقایسه شده است که بیشترین میانگین مربوط به مؤلفه روان نژند گرایي بزهکاران ۱۲-۱۵ سال با میانگن برابر با ۱۱/۸۱ و کمترین میانگین مربوط به غیر بزهکاران ۱۵-۱۸ سال با میانگین برابر با ۷/۶۶ می باشد و از نظر انحراف معیار بیشترین و کمترین انحراف به ترتیب مربوط به غیر بزهکاران ۱۲-۱۵ سال و بزهکاران ۱۵-۱۸ سال می باشد، همچنین در مؤلفه جرم جویی بیشترین میانگین مربوط به مؤلفه جرم جویی بزهکاران ۱۵-۱۸ سال با میانگن برابر با ۱۲/۰۳ و کمترین میانگین مربوط به غیر بزهکاران ۱۵-۱۸ سال با میانگین برابر با ۸/۴۲ می باشد و از نظر انحراف معیار بیشترین و کمترین انحراف به ترتیب مربوط به غیر بزهکاران ۱۲-۱۵ سال و بزهکاران ۱۵-۱۸ سال می باشد.

جدول ۴-۶: میانگین و انحراف معیار مؤلفه اعتیاد آزمودنی های بزهکار و غیر بزهکار بر اساس میزان سن

متغیر	گروه	تعداد	میانگین	انحراف معیار
اعتیاد	بزهکار ۱۲-۱۵	۶۵	۱۰/۵۴	۵/۴۴
	بزهکار ۱۵-۱۸	۴۵	۱۱/۳۵	۲/۶۱
	غیر بزهکار ۱۲-۱۵	۶۵	۹/۶۸	۳/۹۴
	غیر بزهکار ۱۵-۱۸	۴۵	۸/۴۰	۴/۸۷

همان طوری که در جدول شماره ۴-۶ ملاحظه می شود میانگین و انحراف معیار اعتیاد آزمودنی های بزهکار و غیر بزهکار بر اساس میزان سن مقایسه شده است که بیشترین میانگین مربوط به مؤلفه اعتیاد بزهکاران ۱۵-۱۸ سال با میانگن برابر با ۱۱/۳۵ و کمترین میانگین مربوط به غیر بزهکاران ۱۵-۱۸ سال با میانگین برابر با ۸/۴۰ می باشد و از نظر انحراف معیار بیشترین و کمترین انحراف به ترتیب مربوط به بزهکاران ۱۲-۱۵ سال و بزهکاران ۱۵-۱۸ سال می باشد.

ب) یافته های مربوط به فرضیه های پژوهش

۱) بین ویژگی های شخصیتی افراد بزهکار و غیر بزهکار تفاوت معناداری وجود دارد. برای آزمون این فرضیه از آزمون t دو نمونه مستقل استفاده شده است. این آزمون برای مقایسه معناداری میانگین بین دو گروه به کار می رود و متغیر وابسته (ویژگی های شخصیتی) فاصله ای است. بررسی های آماری نشان می دهد میزان میانگین ویژگی های شخصیتی در بین مردان (برابر با ۶۹/۹۹) و زنان (برابر با ۶۲/۸۷) می باشد. یافته های به دست آمده حاکی از آن است که آماره t برابر $t = - ۲/۰۲۶$ و سطح معناداری حاصل برابر با $۰/۰۰۱$ می باشد و همچنین میزان میانگین ویژگی های شخصیتی در بین بزهکاران (برابر با ۶۶/۲۴) و غیر بزهکار (برابر با ۳۷/۳۲) می باشد. یافته های به دست آمده حاکی از آن است که آماره t برابر $t = - ۳/۳۸$ و سطح معناداری حاصل برابر با $۰/۰۰۴$ می باشد که این مقدار نشان دهنده وجود تفاوت معنادار بین دو متغیر جنسیت و همچنین دو گروه (بزهکار و غیر بزهکار) با ویژگی های شخصیتی در فاصله اطمینان $۰/۹۵$ می باشد. ($p < ۰/05$) بنابراین می توان نتیجه گرفت که میزان ویژگی های شخصیتی مردان با زنان و همچنین بزهکار با غیر بزهکار متفاوت است. نتایج در جدول ۴-۷ به خوبی نشان داده شده است.

جدول ۷-۴: نتایج آزمون t دو نمونه مستقل بین ویژگی های شخصیتی بر اساس جنسیت و گروه آنها

Sig	t	SD	\bar{X}	N	متغیر		
					گروه	جنسیت	ویژگی های شخصیتی
.۰/۰۰۱	-۳/۳۸	۲/۸۴	۶۶/۲۴	۱۱۰	بزهکار		
		۳/۶۰	۳۷/۳۲	۱۱۰	غیر بزهکار		
.۰/۰۰۴	۲/۰۲۶ °	۶/۸۷	۶۹/۹۹	۱۴۶	مرد	جنسیت	
		۳/۶۵	۶۲/۸۷	۷۴	زن		

جدول ۸-۴: نتایج تحلیل واریانس یک متغیری در متن مانوا روی با گروه بزهکار و غیر بزهکار

متغیرها	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	سطح معنی داری (p)
برونگرایی و درونگرایی	۲۸۴/۰۹	۱	۲۸۴/۰۹	۳۳/۰۰	.۰/۰۰۰
روان پریش گرای	۱۵۷۱/۵۶	۱	۱۵۷۱/۵۶	۳۶/۸۳	.۰/۰۰۰
روان نژند گرای	۱۰۰۸/۳۶	۱	۱۰۰۸/۳۶	۱۸۲/۱۸	.۰/۰۰۰
جرم جویی	۱۰۲۹/۸۹	۱	۱۰۲۹/۸۹	۴۰/۵۶	.۰/۰۰۰
اعتیاد	۳۷۱/۸۰	۱	۳۷۱/۸۰	۴۸/۰۱	.۰/۰۰۰

همان طوری که در جدول ۸-۴ ملاحظه می شود، بین بزهکاران و غیر بزهکاران از نظر ویژگی های شخصیتی در مؤلفه برونگرایی و درونگرایی f برابر با ۳۳/۰۰ و سطح معنی داری برابر با .۰/۰۰۰، روان پریش گرای f برابر با ۳۶/۸۳ و سطح معنی داری برابر با .۰/۰۰۰، روان نژند گرای f برابر با ۱۸۲/۱۸ و سطح معنی داری برابر با .۰/۰۰۰، جرم جویی f برابر با ۴۰/۵۶ و سطح معنی داری برابر با .۰/۰۰۰ و اعتیاد f برابر با ۴۸/۰۱ و سطح معنی داری برابر با .۰/۰۰۰ می باشد که با توجه به نتایج به دست آمده بین مؤلفه های ویژگی های شخصیتی (برونگرایی و درونگرایی، روان پریش گرای، روان نژند گرای، جرم جویی و اعتیاد) بین دو گروه بزهکار و غیر بزهکار تفاوت معناداری وجود دارد. به عبارت دیگر، بزهکاران و غیر بزهکاران از ویژگی های شخصیتی متفاوتی برخوردارند.

جدول ۴-۹: نتایج تحلیل واریانس یک متغیری در متن مانوا روی بزهاکاران و غیر بزهاکاران با توجه به جنسیت

متغیرها	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	سطح معناداری (p)
برونگرایی و درونگرایی	۱۱۰۲۴۸/۵۰	۲	۳۶۷۴۹/۵۰	۱۰/۲۵	۰/۰۰۰
روان پریش گرای	۳۹/۶۰	۲	۱۳/۲۰	۱/۵۸	۰/۰۰۱
روان نژند گرای	۶۶۶/۳۰	۲	۲۲۲/۱۰	۳۹/۳۷	۰/۰۰۰
جرم جویی	۲۸۲/۷۶	۲	۹۴/۵۸	۱۵/۵۷	۰/۰۰۰
اعتیاد	۱۸۷/۸۴	۲	۳۲/۶۱	۲/۴۵	۰/۰۰۶

همان طوری که در جدول ۹-۴ ملاحظه می شود، بین بزهاکاران و غیر بزهاکاران با توجه به جنسیت از نظر ویژگی های شخصیتی در مؤلفه برونگرایی و درونگرایی F برابر با ۱۰/۲۵ و سطح معناداری برابر با ۰/۰۰۰، روان پریش گرای F برابر با ۱/۵۸ و سطح معناداری برابر با ۰/۰۰۱، روان نژند گرای F برابر با ۳۹/۳۷ و سطح معناداری برابر با ۰/۰۰۰، جرم جویی F برابر با ۱۵/۵۷ و سطح معناداری برابر با ۰/۰۰۰ و اعتیاد F برابر با ۲/۴۵ و سطح معناداری برابر با ۰/۰۰۶ می باشد که با توجه به نتایج به دست آمده بین مؤلفه های ویژگی های شخصیتی (برونگرایی و درونگرایی، روان پریش گرای، روان نژند گرای، جرم جویی و اعتیاد) با توجه به جنسیت تفاوت معناداری وجود دارد. به عبارت دیگر، بزهاکاران و غیر بزهاکاران از ویژگی های شخصیتی متفاوتی برخوردارند.

جدول ۱۰-۴: نتایج آزمون تحلیل واریانس یکطرفه پیرامون ویژگی های شخصیتی بر اساس سطح تحصیلات آنها در آزمودنی های بزهاکار و غیر بزهاکار

متغیر	منبع تغییرات	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مربعات	مقدار F	سطح معناداری
غیر بزهاکار	واریانس بین گروهی	۱۶۵۸۲/۹۷	۳	۵۵۲۷/۶۵	۱/۳۸	۰/۰۰۳
	واریانس درون گروهی	۴۲۴۳۶۲/۸۹	۱۰۶	۴۰۰۳/۴۲		
	واریانس کل	۴۴۰۹۴۵/۸۶	۱۰۹	۵۵۲۷/۶۵		
بزهاکار	واریانس بین گروهی	۵۸۱۴۳/۵۱	۳	۱۹۳۸۱/۱۷	۳/۶۷	۰/۰۱۳
	واریانس درون گروهی	۱۰۸۵۲۱۲/۹۸	۲۰۶	۵۲۶۸/۰۲		
	واریانس کل	۱۱۴۳۳۵۶/۴۹	۲۰۹			

برای بررسی اختلاف آماری مورد نظر از آزمون تحلیل واریانس یک طرفه استفاده می شود. در این راستا آزمون تحلیل واریانس معنادار گردیده است، با توجه به نتایج به دست آمده از جدول شماره ۴-۶ بین ویژگی های شخصیتی و سطح تحصیلات افراد بزهاکار به نحوی که مقدار آزمون F برابر با ۳/۶۷ و سطح معناداری آن برابر با ۰/۰۱۳، بین ویژگی های شخصیتی و سطح تحصیلات افراد غیر بزهاکار به نحوی که مقدار آزمون F برابر با ۱/۳۸ و سطح معناداری آن برابر با ۰/۰۰۳ می باشد که با توجه به کمتر بودن سطح معناداری از مقدار ۰/۰۵ نتیجه می شود، بین دو متغیر ویژگی های شخصیتی با سطح تحصیلات آنها از نظر آماری تفاوت معناداری وجود دارد (جدول ۴-۱۰).

جدول ۱۱-۴: نتایج آزمون تعقیبی دانکن جهت بررسی ویژگی های شخصیتی بزهکاران بر اساس سطح تحصیلات آنها

سطح تحصیلات	تعداد	Subset for alpha = 0.05	
		۱	۲
کمتر از دیپلم غیر بزهکار	۷۶	۴۲/۴۵	
کمتر از دیپلم بزهکار	۷۳		۷۰/۸۶
دیپلم غیر بزهکار	۳۷	۳۴/۸۵	
دیپلم بزهکار	۳۴		۶۴/۹۲
سطح معنی داری			۱/۰۰۰

برای بررسی اثر سطح تحصیلات بر روی ویژگی های شخصیتی از آماره های توصیفی مندرج در جدول ۴-۱۱ استفاده می-کنیم. این آماره ها عبارتند از: میانگین و انحراف معیار. بر اساس آماره های موجود در این جدول، میانگین ویژگی های شخصیتی دارای تحصیلات کمتر از دیپلم بزهکار ۷۰/۸۶، کمتر از دیپلم غیر بزهکار ۴۲/۴۵، دیپلم غیر بزهکار ۳۴/۸۵ و دیپلم بزهکار ۶۴/۹۲ می باشد که با توجه به نتایج به دست آمده در این میان در سطح تحصیلات کمتر از دیپلم، بزهکار از اولویت اول در بین سایر گروه ها برخوردار می باشد.

نتیجه گیری:

نتایج کلی این پژوهش در هر دو گروه بزهکار و غیر بزهکار نشان دهنده بالاتر بودن میانگین بزهکار در برون گرایی و پایین بودن غیر بزهکاران در درون گرایی می باشد؛ به عبارت دیگر می توان اذعان کرد که غیر بزهکاران در این پژوهش درونگرا و بزهکاران برونگرا می باشند، در مقیاس روان پریش گرایی نشان دهنده بالا بودن میانگین بزهکاران در مقیاس روان پریش گرایی نسبت به غیر بزهکار می باشد. با توجه به این که مشخصه اصلی، در مقیاس روان نژند گرایی نشان از میانگین بالاتر بزهکاران نسبت به غیر بزهکار می باشد، در مقیاس جرم جویی نشان از اختلاف و بالا بودن میانگین بزهکاران نسبت به غیر بزهکار می باشد و در پایان در مقیاس اعتیاد نشان دهنده کمتر بودن میانگین غیر بزهکاران نسبت به بزهکاران می باشد. به طور کلی در مقیاس درونگرایی و برونگرایی، غیر بزهکاران درونگرا و بزهکاران برونگرا می باشند که نشان دهنده برونگرا بودن افراد بزهکار می باشد و در سایر مقیاس ها روان پریشی، اعتیاد، جرم جویی، روان نژند گرایی و روان پریش گرایی بزهکاران نمره بالاتری نسبت به غیر بزهکاران کسب کردند، همچنین میانگین و انحراف معیار ویژگی های شخصیتی آزمودنی های بزهکار و غیر بزهکار بر اساس سطح تحصیلات مقایسه شده است که ویژگی های شخصیتی غیر بزهکاران دیپلم دارای بیشترین میانگین و غیر بزهکار کمتر از دیپلم دارای بیشترین میانگین و از نظر انحراف معیار بیشترین انحراف مربوط به بزهکاران مقطع دیپلم و کمترین انحراف مربوط به غیر بزهکاران مقطع دیپلم می باشد. با توجه به نتایج به دست آمده از ویژگی های شخصیتی آزمودنی های بزهکار بر اساس جنسیت، نتایج نشان داد که به طور کلی مردان از میانگین بالاتری نسبت به زنان برخوردارند و از بین مؤلفه های ویژگی های شخصیتی، زنان بیشترین میانگین مربوط به روان نژندگرایی و کمترین میانگین مربوط به درونگرایی و برونگرایی را کسب کردند که نشان دهنده درونگرا بودن زنان می باشد و در بین مردان بیشترین و کمترین میانگین به ترتیب مربوط به روان نژند گرایی و درونگرایی می باشد. همچنین نتایج میانگین و انحراف معیار ویژگی های شخصیتی آزمودنی های بزهکار و غیر بزهکار بر اساس میزان سن نشان داد که ویژگی های شخصیتی بزهکاران ۱۲ تا ۱۵ سال دارای بیشترین میانگین و با میانگن برابر با ۶۶/۸۲ و غیر بزهکار با میانگین برابر با ۳۹/۱۱ و در سنین ۱۵ تا ۱۸ سال غیر بزهکار با دارای کمترین میانگین می باشد، از نظر انحراف معیار بیشترین انحراف

مربوط به بزهکاران ۱۵ تا ۱۸ سال و کمترین انحراف مربوط به بزهکاران سنین ۱۲ تا ۱۵ سال می باشد. یافته های این تحقیق با تحقیقات کلاته جاری و همکاران (۱۳۸۹) همسویی دارد. یافته های تحقیقی کلاته جاری و همکاران (۱۳۸۹) نشان داد که دامنه سنی نوجوان پسر بزهکار ۱۸-۱۵ سال جزو شایع ترین موارد بزهکاری در گروه مورد می باشند.

تبیین یافته های مربوط به فرضیه پژوهش

۱) بین ویژگی های شخصیتی افراد بزهکار و غیر بزهکار تفاوت معناداری وجود دارد (تأیید شد). با توجه به نتایج به دست آمده در مؤلفه های ویژگی های شخصیتی (برونگرایی و درونگرایی، روان پریش گرایی، روان نژند گرایی، جرم جویی و اعتیاد) بین دو گروه بزهکار و غیر بزهکار تفاوت معناداری وجود دارد. به عبارت دیگر، بزهکاران و غیر بزهکاران از ویژگی های شخصیتی متفاوتی برخوردارند. افراد درون گرا از لحاظ روانی دارای سرعت فعالیت مغزی بالاتر از حد طبیعی هستند و این امر سبب می شود که افراد درون گرا به قوای محرکه کمتر از حد طبیعی نیاز پیدا نمایند. افراد درون گرا دارای دیدگاه درونی و ذهنی هستند و آمادگی بیشتری را برای خودداری و تسلط بر نفس خویش از خود نشان می دهند. این افراد اوقات خود را به مطالعه و بیشتر در تنهایی سپری نموده و کمتر مایل به معاشرت با دیگران هستند. از سوی دیگر افراد برون گرا دارای سرعت فعالیت مغزی پایین تر از حد طبیعی هستند و از این رو این افراد برای اداره امور زندگی خویش به قوای محرکه بالاتر از حد طبیعی نیاز دارند که با توجه به خصوصیات و ویژگی های بیان شده می توان اذعان کرد که غیر بزهکاران در این پژوهش درونگرا هستند. همچنین در مؤلفه برونگرایی، افراد برون گرا بیشتر دارای دیدگاه عینی و خارجی بوده و دارای فعالیت عملی عالی تری هستند ولی میزان تسلط آنها بر نفس خودشان نسبت به افراد درون گرا کمتر است. بنابراین اگر درونگرایی و برونگرایی در حد کمال در افراد ظاهر شوند ما را در برابر دو شخصیت ناهنجار قرار می دهند که اولی به صورت اختلال اسکیزوفرنی و دومی به صورت اختلال هیستری تظاهر خواهد نمود. در مقیاس روان پریش گرایی نشان دهنده بالا بودن میانگین بزهکاران نسبت به غیر بزهکاران می باشد. روان پریشی می تواند موجب تغییرات خلق و تفکر و بروز عقاید غیر طبیعی گردد و مجموعه این عوامل باعث می شوند که نتوان احساسات شخص بیماری را درک کرد. اعتیاد یعنی وابستگی بیمار گونه به مصرف یک یا چند نوع مواد مخدر است که فرد در پی نرسیدن آن مواد، رفتار مواد جویانه از خود نشان می دهد. مواد جویانه به معنی آن است که وقتی مواد مورد نظر به شخص نمی رسد، بدن وی شروع به لرزیدن می کند؛ آزارش زیاد شده؛ عرق می کند؛ بی قرار و رنگ پریده می شود... نتایج این پژوهش با تحقیقات ماهر و برجعلی (۱۳۸۷) و گیلبرت (۱۹۸۸) هم سویی دارد. نتایج تحقیقات مختلف نشان داده که سطح تحصیلات یکی از متغیر هایی می باشد که می تواند در زمینه های مختلف تاثیر گذار باشد و نقش آن در بروز جرم و جرائم غیر قابل انکار می باشد، شاهد این ادعا نتایج تحقیق احمدی (۱۳۸۹) می باشد

منابع:

- آقاجانی، علی، دانایی، رضا (۱۳۸۱) بررسی ارتباط حمایت های اجتماعی با سلامت روان پرستاران بخش های ویژه بیمارستان های منتخب شهرستان ارومیه، فصلنامه دانشکده پرستاری و مامایی ارومیه، دوره ۶، شماره ۳، ص ۱۳۵-۱۴۴.
- احمدی، حبیب و همکاران، «بررسی تطبیقی رفتار بزهکارانه دانش آموزان دبیرستان های نظام قدیم و جدید شهر شیراز»، مجله ی علوم اجتماعی و انسانی دانشگاه شیراز، دوره ی شانزدهم، شماره ی ۱
- احمدی، حبیب، خواجه نوری، بیژن، موسوی، سیدمجید (۱۳۸۸)، عوامل مرتبط با بزهکاری دانش آموزان دبیرستانی، رفاه اجتماعی تابستان ۱۳۸۸؛ ۹(۳۳): ۱۰۵-۱۲۲.

اسکیدموم، ویلیام (۱۹۷۲) «نظریه های جامعه شناسی تفکر نظری در جامعه شناسی»، ترجمه علی محمد حاضری و دیگران، چاپ دوم ۱۳۷۵، تهران: انتشارات تابان.

آشوری، محمد.عظیم زاده، شادی (۱۳۹۲) جایگاه پرونده شخصیت در فرآیند پیشگیری از پایدار شدن بزهکاری جوانان، فصلنامه حقوق - مجله دانشکده حقوق و علوم سیاسی بهار ۱۳۹۲؛ ۴۳(۱): ۱۹۵-۲۱۳.

احمدی (۱۳۸۹) در تحقیقی با عنوان اوصاف و ویژگی های شخصیتی نوجوانان پسر بزهکار، تعالی حقوق سال دوم/ شماره ۷/ مهر و آبان ۱۳۸۹ صفحات ۹۹ تا ۱

پروین، لورنس.ای، جان، اولیور.پی. (۱۳۸۸) شخصیت، نظریه ها و پژوهش. مترجمان: محمد جعفر جوادی و پروین کدیور. تهران، نشر آبیژ. صفحه ۳۱۷-۳۱۱

توکلی، محمدعلی. دهکردیان، پریسا (۱۳۹۲) پیش بینی اعتیادپذیری دانشجویان بر اساس متغیرهای جمعیت شناختی، اهمال کاری تحصیلی و متغیرهای بین فردی، اعتیاد پژوهی دوره ۷، شماره ۲۸، صفحه ۲۳ تا صفحه ۴۱.

جزایری، علی رضا. جعفری زاده، ذبیح اله. پورشهباز، عباس (۱۳۸۲) بررسی و مقایسه ارتباط بین مؤلفه های شخصیتی و راهبرد های ۳۰ ساله. فصلنامه اعتیاد پژوهی، - مقابله ای در معتادان به تریاک ۳۶-۱۷

حق شناس، ح. (۱۳۸۷). طرح پنج عامل ویژگی های شخصیت (راهنمای تفسیر و هنجارهای آزمون های NEO-FFI و NEO-PI-R). شیراز: انتشارات دانشگاه علوم پزشکی شیراز. صفحه ۶۵-۶۰

جلیلی، محمد صادق (۱۳۸۱) عوامل مؤثر بر پیشگیری از ارتکاب جرم در بین جوانان، پایان نامه کارشناسی ارشد پژوهشگری علوم اجتماعی دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ۱۳۸۱.

حبیبی، مصطفی. ریاحی نسب، ناصر (۱۳۹۰) آسیب شناسی اعتیاد و عوامل اجتماعی مؤثر بر آن، همایش ملی آسیب شناسی مسائل جوانان

منصوری، زهرا. شمس الدینی، لطیفه. باقری، مسعود (۱۳۹۰) نقش میانجی ویژگی های شخصیت در رابطه بین پیشرفت تحصیلی و نگرش به بزهکاری، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی تبریز،

مشکانی، محمدرضا. مشکانی، زهرا السادات (۱۳۸۱) در این مقاله، به بررسی میدانی موضوع بزهکاری نوجوانانی که به جرم بزهکاری در تهران بزرگ در سال ۱۳۷۱ دستگیر شده اند پرداخته ایم. مجله جامعه شناسی ایران تابستان (۱۳۸۱؛ ۲۰۴) (آسیب های اجتماعی در ایران)

ستوده، هدایت الله (۱۳۸۰) آسیب شناسی اجتماعی: (جامه شناسی انحرافات)، تهران، آوای نور، ص ۳۵

شولتز، دوآن و شولتز، سیدنی آلن. (۱۳۸۳). نظریه های شخصیت. ترجمه یحیی سید محمدی. ویرایش ششم. تهران: نشر ویرایش. صفحه ۹۵

صالحی جونقانی، فرحناز (۱۳۸۴). بررسی تأثیر عوامل اقتصادی - اجتماعی مؤثر بر اعتیاد؛ مطالعه موردی: زندان شهر کرد، پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه شیراز.

علیقلی زاده، سعید (۱۳۹۱) اقدامات تأمینی و تأثیر آن در حفظ حقوق معنوی مجرمین و زندانیان، یگان حفاظت زندان شهرستان طبس

عبدی، کافیه (۱۳۸۵). عوامل اعتیاد در میان حاشیه نشین ها، پایان نامه کارشناسی ارشد جامعه شناسی دانشگاه تهران

نجفی ابرندآبادی، علی حسین (۱۳۸۲)، بزهکاری و شرایط اقتصادی، مجله تحقیقات حقوقی، ش ۱۹، نقاش زاده، سعید (۱۳۸۶) دارو و رفتار . دانشگاه تهران، ص ۲۸۹

وفائی، مریم؛ روشن، مریم (۱۳۸۶) تقویت نظام خانواده و آسیب شناسی آن، معاونت پژوهش گروه روان شناسی، مرکز انتشارات مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی، جلد ۲.

کلاته جاری، مهرداد، خسروی، احمد . عودی، داوود، علی آبادی، فاطمه. فرهادی، زهرا (۱۳۸۹) مقایسه ویژگی های اجتماعی، شخصیتی و خانوادگی نوجوانان بزهکار پسر استان مازندران با گروه شاهد، جلد ۲ شماره ۱ و ۲ صفحات ۵-۹۳-۲۵.

کواراس، ویلیام سی (۱۳۸۴)، بزهکاری نوجوانان، ترجمه ابراهیم رسید پور. تهران: سمت.

کی نیا، مهدی (۱۳۸۳) مبانی جرم شناسی. تهران: سمت.

Acton (2003) the relationship between narcissistic personality disorder and antisocial personality disorder. J Stud Alcohol 2003; 14(1): 91-100.

Dysylva and Eysenck (1987), 59 women with mental anorexia mental bulimia compared with 122 patients, Volume 36, Issue 8, June 1987, Pages 1817-1825.

Gilbert (1988) EEG differences in smokers and non-smokers. J Stud Alcohol 2002; 14(1): 101-17.

Leung KS, Abdallah AB, Copeland J, Cottler LB. Modifiable risk factors of ecstasy use: Risk perception, current dependence, perceived control, and depression. Addict Behav 2010; 35(3): 201-8.

Lorraine and Eastwood (1985) on violence and personal space. Tabibe Shargh 2006; 8(40): 279-85. (Persian).

Schydlower M. Substance abuse, a guide for health professional s American Academy of Pediatrics, dedicated to the health of all children. 2nd ed. Illinois: American Academy of Pediatrics; 2002: 235.

Wills TA, Yaeger AM. Family factors and adolescent substance use: Models and mechanisms. Curr Dir Psychol Sci 2008; 12(6): 222-6.